

Согоконь Олена Анатоліївна

Кандидат педагогічних наук., доцент

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ПРИ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У поданій статті визначені дидактичні положення інтеграції, проаналізовані теоретичні положення інтегративного підходу при підготовці фахівців фізичної культури. Нами доведено, що концепція підготовки фахівців фізичної культури нового типу вимагає оволодіння наскрізним багатоваріантним циклом творчої праці від пошуку нових принципів та ідей до розроблення і впровадження в життя та виробництво нових технологій на основі максимальної автоматизації процесів оброблення інформації та їх практичної реалізації. Ключові слова: інтеграція, професійна підготовка, інтегративний підхід, фахівець, фізична культура.

Сучасні вимоги до професіоналізму майбутнього фахівця фізичної культури дуже високі, необхідно оволодіти головними складовими навчально-виховного процесу, а саме: суто навчальним процесом, науково-методичним, виховним та науково-дослідницьким аспектами. У процесі професійної підготовки фахівців фізичного виховання забезпечується формування загальнонаукових і професійно орієнтованих знань, що мають інтегративний характер. Важливим фактором ефективної освіти є цілісність та системність навчання, що досягається шляхом побудови інтеграційного комплексу навчальних дисциплін різних циклів. Проблеми інтеграції знань при підготовці майбутнього фахівця фізичної культури присвятили свої праці вітчизняні вчені: А. Бабенко, В. Білокур, Е. Вільчковський, Л. Демінська, М. Дутчак, С. Грибан, А. Забора, С. Єрмаков, Т. Круцевич, І. Лапичак, Н. Орлова, О. Суворов, Л. Сущенко, П. Хоменко, Б. Шиян та ін. [1, 2, 4, 6, 7].

Особливість формування професійно-педагогічної підготовки потребує узагальнення наукової конструкції знань і вмінь, оскільки професійна діяльність майбутніх учителів з фізичного виховання вимагає врахування специфіки галузі «Фізична культура і спорт» та потребує інтеграції різних складових, передусім природничонаукової, психолого-педагогічної та фізкультурно-спортивної діяльності. При підготовці фахівців фізичної культури суттєве значення займає вивчення дисциплін природничонаукового профілю, що передбачає оволодіння ґрунтовними знаннями з теоретичної підготовки та оволодіння навичками та вміннями, які необхідно застосовувати при викладанні дисципліни «Фізичне виховання». Необхідно зазначити, що дисципліни спортивного напрямку є педагогічно спрямованими та містять елементи методики їх викладання. Тому виникає потреба у інтегративності при підготовці фахівців фізичної культури, де враховується взаємодія різних знань і вмінь, а саме: медико-біологічних, психолого-педагогічних, теорії і методики різних видів спорту, теорії і методики фізичного виховання, олімпійського і професійного спорту.

При плануванні навчально-виховного процесу у ЗВО фізкультурного профілю необхідно чітко обирати і враховувати взаємозв'язки з попередніми і наступними дисциплінами, корегувати зміст дисципліни, що вивчається з метою попередження дублювання навчального матеріалу. Інтегративний підхід є найбільш прогнозованим та необхідним, вирішення проблеми інтеграції ми бачимо в тісному поєднанні природничонаукової зі спортивно-спеціалізованою підготовкою. Природничонаукові дисципліни в загальних рисах мають включати професійно орієнтовані знання, особливості методики викладання та виховання. Інтеграція навчальних дисциплін має ґрунтуватися на таких дидактичних положеннях:

- супідрядність функцій окремих навчальних дисциплін;
- економічність – ущільнення і концентрація навчального матеріалу, усунення дублювання з інших дисциплін;
- сталість інтегративного базису, об'єднання двох навчальних дисциплін на основі одного із них;
- наявність достатнього обсягу навчального матеріалу, який може бути вивчений на основі іншої дисципліни [7, с.134].

Для нашого дослідження доцільними вважаємо міждисциплінарні та внутрішньодисциплінарні рівні інтеграції. Основне правило міждисциплінарної інтеграції заключається в тому, що елементи знань професійно-теоретичних і професійно-практичних мають конструюватися з елементів знань природничонаукових знань, шляхом їх укрупнення. За такого підходу відбувається засвоєння професійно орієнтованих дисциплін через принцип зв'язку теорії з практикою, таким чином актуалізуються знання у професійно-педагогічній діяльності.

У свою чергу, міжпредметна інтеграція навчальних дисциплін дозволяє сформувати у студентів інтегровані методичні вміння, тобто здатність належно виконувати певні дії, які засновані на доцільному використанні одержаних раніше знань та набутого досвіду. До таких умінь ми відносимо: уміння

формулювати тему, мету, визначати завдання, структуру та зміст заняття; обирати відповідні поставленим завданням методи і засоби навчання, здатність використовувати знання й уміння з дисциплін природничонаукового циклу під час підготовки і проведення занять фізичного виховання; уміння нормувати фізичне навантаження учнів на заняттях із фізіологічним обґрунтуванням його доцільності; уміння визначати завдання та характер фізичних вправ, їх зміст, обсяг й інтенсивність виконання у кожній частині уроку з урахуванням вікових особливостей, фізичного розвитку та психічного стану учнів. Зазначимо, навчання, яке побудоване на інтегративному підході створює сприятливі умови для розумового розвитку, навчають робити певні порівняння, знаходити аналогії, сприяють прояву творчості студентів та викладачів.

Отже, формування професійно-практичної компетентності в майбутніх фахівців фізичної культури має передбачати системне структурування та педагогічне інтегрування навчальних дисциплін, що мають спільні або споріднені об'єкт, предмет, мету навчання. Відзначимо, що проаналізувавши дидактичне забезпечення освітнього процесу в навчальних закладах фізкультурного профілю, можемо стверджувати, що недостатня інтеграція природничонаукової і професійно-практичної підготовки призводить до недостатньо сформованих професійно орієнтованих знань і вмінь, де теоретична підготовленість неактивно реалізується у практичній діяльності. Необхідно розглядати фундаментальну проблему ціннісного статусу здоров'я людини, вивчати системно, інтегрально, цілісно, з урахуванням його рівнів, форм і видів. Ми вважаємо, що зміст ціннісного підходу при підготовці фахівців фізичної культури, має методологічне значення для розуміння найважливіших питань екзистенціально-соціального статусу фізичного виховання в забезпеченні соціального прогресу.

При побудові інтегративного підходу при підготовці фахівців фізичної культури нами враховувалася сучасна концепція інтеграції в освіті, яка базується на теоретичних положеннях:

- принцип взаємодоповнюваності та взаємозалежності природничо-наукового, соціально-гуманітарного та професійно-практичного компонентів освітніх програм;
- системна ідея розуміння інтеграції як результату систематизації вищого порядку;
- принцип побудови освітнього процесу на взаємному доповненні, компліментарності різних форм пізнання та засвоєння дійсності;
- розуміння інтеграції, як способу мислення, який виявляється в перетворенні всіх компонентів освітньої системи у напрями об'єднання, узагальнення, розробки інтеграційних освітніх програм, навчальних курсів, отримання інтеграційних результатів освіти.;
- діяльнісна інтерпретація інтеграції, що забезпечує цілісне пізнання світу і здатність системно мислити при розв'язанні практичних завдань;
- інформаційне бачення інтеграції як сучасної тенденції оновлення змісту освіти, актуалізація природних можливостей багатовимірного сприйняття дійсності;
- розвивальне значення інтеграції, тобто створення умов для виходу на вищий рівень осмислення буття, вдосконалення пізнання, розвитку свободи мислення, сформованості креативності у студентів.

Отже, ми дійшли висновків, що для закріплення практичних здібностей студентів в дусі новаторського навчання необхідно активно використовувати інтегровані форми проведення занять, що передбачають систематичне, послідовне і всебічне засвоєння матеріалу на міжпредметній основі з різних навчальних дисциплін, насамперед це поєднання предметів медико-біологічного циклу з дисциплінами спортивно-педагогічної спрямованості. Ці заняття сприяють реалізації міжпредметних зв'язків, принципу зв'язку теорії з практикою, розвитку пізнавальної активності студентів. Концепція підготовки фахівців фізичної культури нового типу вимагає оволодіння наскрізним багатоваріантним циклом творчої праці від пошуку нових принципів та ідей до розроблення і впровадження в життя та виробництво нових технологій на основі максимальної автоматизації процесів оброблення інформації та їх практичної реалізації. Отже, інтеграцію розглядаємо, як можливість взаємного доповнення предметів, підвищення якості формування умінь і навичок, що сприяють виробленню професійного мислення і творчої активності майбутніх фахівців фізичної культури.

Джерела

1. Бабенко А.Л. Проблема інтеграції в теорії та практиці підготовки майбутніх учителів фізичної культури // Імідж сучасного педагога. 2007. №1-2. С. 104-106.
2. Лапичак І.С. Інтеграція професійних знань і вмінь при підготовці фахівців з фізичного виховання у вищих навч. закл.: автореф. дис. канд. наук з фіз. вих. і спорту. Львів. 2013. 20 с.
3. Мединський С. В. Модель сучасного фахівця фізичної культури і спорту як основа його професійної підготовки у вищих навчальних закладах. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2010. №6 (8). С. 340-347.
4. Суворов О.А. Методика інтегративного навчання спеціальних дисциплін майбутніх учителів фізичної культури: автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук, Харків. 2017. 20 с.
5. Табінська С.О. Модернізація професійно-педагогічної підготовки майбутніх бакалаврів з фізичного виховання: автореф. дис. канд. пед. наук, Запоріжжя. 2016. 20 с.
6. Тимошенко О.В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах: дис. ... доктора пед.наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти», Київ. 2009. 587 с.
7. Хоменко П.В. Природничонаукова підготовка фахівця фізичної культури: монографія. Полтава. 2012. 379 с.